

TRGOVINA LJUDIMA RADI SEKSUALNOG ISKORIŠĆAVANJA*

Zoran Stevanović*

Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd

Trgovina ljudima radi seksualne eksploatacije predstavlja svetski problem koji je prisutan u svim zajednicama. Posebno je izražen u zemljama koje su u političkoj i ekonomskoj tranziciji, nerazvijenim zemljama i zemljama u razvoju kao i zemljama u ratu i postkonfliktnim regionima. Žrtve su, uglavnom, osobe sa margine, iz osetljivih društvenih grupa i siromašnih sredina, što ih čini pogodnim za manipulaciju i samim tim za eksploataciju. Žrtva trgovine ljudima može da postane svako, bez obzira na pol, rasu, uzrast i obrazovanje, a ljudima se najčešće trguje zbog seksualne eksploatacije, prinudnog rada, prosjačenja i trgovine organima. Problematika trgovine ljudima je multidisciplinarna i u nju se moraju uključiti svi – od policije, medicinskih i socijalnih radnika, pa sve do običnih građana koji takođe mogu da imaju veliki udeo u suzbijanju fenomena ropstva 21. veka. Problem trgovine ljudima radi prostitucije posebno pogađa žene i decu, što je posledica nove društvene i političke realnosti, uzrokovana i restriktivnom imigracionom politikom zapadnoevropskih zemalja i militarizacijom pojedinih regiona.

KLJUČNE REČI: trgovina ljudima / prostitucija / organizovani kriminal / prevencija / društvena reakcija / ljudska prava

---

* Ovaj tekst je nastao kao rezultat na projektu "Kriminal u Srbiji: fenomenologija, rizici i mogućnosti socijalne intervencije" (broj 47011) koji finansira Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja RS.

* E-mail: zoranstevanovic_iksi@yahoo.com

UVOD

Trgovina ljudima jedan je od najvećih problema savremene civilizacije našeg doba i kao takav predstavlja povredu osnovnih ljudskih prava. Ljudima se trguje za potrebe prisilnog rada, nezakonitog zapošljavanja, industrije zabave, lažnih i prisilnih brakova, prisilne prostitucije itd. Trgovina ljudima u cilju seksualnog iskorišćavanja predstavlja moderni oblik ropstva, jer se po pravilu žrtva nalazi u ropskom položaju u odnosu na organizatore. Očito je da smo svedoci jednog paradoksa gde moderno društvo, umesto da u potpunosti iskoristi potencijal savremenog društvenog razvoja i prevlada ovakve pojave, ono doživljava svojevrsnu regresiju i vraćanje, na neki način, u robovlasničke odnose.

Trgovina ljudima zahvata gotovo sve delove sveta, počev od Zapadne Europe i Severne Amerike, kao najrazvijenijih delova sveta, pa sve do najsiriomašnijih zemalja poput Afrike ili Istočne Evrope. Siromašne zemlje su po pravilu, zemlje porekla, dok su ove druge prihvatne, odnosno zemlje odredišta trgovine ljudima. Međutim, globalizacijski procesi i svetska kriza sve više menjaju ovu ustaljenu paradigmu pa tako danas dolazi do porasta broja zemalja porekla koje više ne pripadaju isključivo grupi nerazvijenih zemalja. Takođe, treba napomenuti i da u skladu sa dinamikom ove pojave, zemlja tranzita može vrlo lako postati zemlja odredišta i obratno¹. Intenziviranje procesa globalizacije i otvaranje Zapada prema Istoku nastale su emigracije velikog broja ljudi u Zapadnu Evropu u potrazi za boljim životom. Socijalno političke okolnosti pogodovale su širenju trgovine ljudima, a najčešći oblik je trgovina ženama i decom u svrhu seksualnog iskorišćavanja, odnosno radi prisilne prostitucije. U najvećem broju slučajeva žene u prostituciju ulaze prinudno- bilo pod prisilom makroa ili teške socijalne situacije. U svakom slučaju, i jedno i drugo, je oblik prinude sa elementima nasilja. Nasilje posmatrano u širem smislu, ne manifestuje se samo u klasično prepoznatljivom obliku fizičkog nasilja za koje svako ima predstavu kada čuje tu reč. Osim psihološki uslovljenog nasilja, nasilje obuhvata širi spektar i ono je svaki oblik represije, jednoga nad drugim, radi vlastitih interesa ili sticanja moći. Siromaštvo je nasilje kao i teški socijalni uslovi i oni su oblici nasilja koje država vrši nad ljudima. Prostitucija kao oblik nasilja se ogleda u seksualnim prohtevima muškaraca usmereni na žene, mlade devojke i decu. Kad muškarci seksualno iskorišćavanje žena i dece ne bi smatrali pravom koje se samo po sebi razume, prostitucija i trgovina u svrhu seksualne eksploatacije ne bi postojale. Od ovoga oblika nasilja, u zemljama gde je ono

---

¹ To je slučaj sa Balkanskim zemljama

legalizovano, profitiraju isključivo trgovci ljudima i posrednici i to na ekonomskoj, socijalnoj, političkoj i pravnoj potčinjenosti i zavisnosti žena i devojaka.

U zemljama gde je ostvaren napredak u poboljšanju statusa žena i uslova u kojima žive – u društvima u kojima su im garantovana određena bazična politička prava, dostupnost zaposlenja i obrazovanja i gde je životni standard viši – žene imaju više alternativa i stoga su manje ranjive i ređe pribegavaju prostituciji kao načinu opstanka i egzistencije. U prilog ovom stavu idu i činjenice da u biografijama prostitutki, kao razlog bavljenja prostitucijom dominira: siromaštvo, nedostupno školovanje, migracije, sklonost alkoholu i drogama, nasilje u porodici, ratne okolnosti i sl.²

Seks-trafiking je uži pojam od trgovine ljudima, i odnosi se na neizostavno seksualno eksploatisanje žena i devojčica. Najčešća namera trgovaca ljudskim životima je seksualna eksploatacija. Kroz razvoj civilizacije menjala se institucija braka, menjalo se i samo društvo, ali je potreba za seksualnim uslugama opstala. Ako je kao što Frojd kaže, kultura zadužena za sputavanje nagona, da li to znači da savremeno društvo suštinski nije mnogo kultivisanije od onog iz srednjeg veka? Potreba za seksualnim uslugama je opstala, ona je konstanta, bez obzira na oblik društvenog uređenja. Načini eksploatacije prilagođavaju se društvenim prilikama i nivou tehničkog razvoja. Često se naglašava da postoji dobrovoljna i prinudna prostitucija, pri čemu je prinudna prostitucija zapravo trgovina ljudima. S druge strane, prema feminističkoj teoriji dobrovoljna prostitucija ne postoji - prostitucija je gotovo uvek rezultat nepovoljnih socijalnih, psiholoških i ekonomskih prilika³. Dobrovoljnu prostituciju karakteriše bavljenje seksualnim radom samostalno, bira kada će, gde će i pod kojim uslovima pružati seksualne usluge klijentima. Osobe koje se nalaze u lancu trgovine ljudima nemaju apsolutno nikakvu kontrolu nad svojim telom i životom, već njima raspolazu trgovci koji za njihove seksualne usluge, uzimaju novac.

---

² Pojedine studije pokazuju da je između 65 i 90% prostitutki bilo seksualno zlostavljano od strane muških rođaka ili poznanika dok su bile devojke.

³ U većini slučajeva prostitutke u Zapadnoj Evropi su emigratkinje iz nerazvijenih zemalja.

MEĐUNARODNI DOKUMENTI O TRGOVINI LJUDIMA

S obzirom da trgovina ljudima ima međunarodni karakter i da je prisutan u gotovo svim zemljama, a u cilju izgradnje jedinstvenih standarda u sprečavanju i prevenciji ove pojave, međunarodna zajednica je preko Ujedinjenih nacija, donela veliki broj dokumenata koji se odnose na ovu oblast. Ti se propisi odnose na čitav niz različitih područja, a i različitog su opsega i pravne snage. Tako razlikujemo obvezujuće propise, kao što su međunarodne konvencije i međunarodni ugovori, te dokumente koji imaju značenje preporuka, saveta, sugestija i dr. Ovom prilikom spomenućemo samo one konvencije i sporazume koji, po svom obimu i značenju, predstavljaju onaj najvažniji oslonac u borbi protiv trgovine ljudima.

Među konvencijama koje su donete u okviru Ujedinjenih nacija je Konvencija o pravima deteta i Fakultativni protokol uz Konvenciju o pravima deteta o prodaji dece, dečjoj prostituciji i dečjoj pornografiji, Međunarodnu konvenciju o ukidanju svih oblika diskriminacije žena, Konvenciju Ujedinjenih nacija protiv transnacionalnog organizovanog kriminaliteta, s jednim od dva dodatna protokola kojima se ona dopunjuje: Protokolom za sprečavanje, suzbijanje i kažnjavanje trgovine ljudima, posebno žena i dece i Protokol protiv krijumčarenja migranata kopnom, morem i vazduhom.

Među zakonski obvezujućim dokumentima Evropske unije najznačajnije su Konvencija o izručenju između država članica Evropske unije iz 1996. i Zajedničku akciju Veća iz 1997. o akcijama za borbu protiv trgovine ljudima i seksualnog iskorišćavanja. Od politički obvezujućih dokumenata je: Okvirna odluka Evropskog veća iz 2002. o borbi protiv trgovine ljudskim bićima, Rezolucija Evropskog veća iz 1995. o zaštiti svedoka u borbi protiv međunarodnog organizovanog kriminaliteta, iz 1996. o osobama koje saraduju u sudskom postupanju u borbi protiv međunarodnog organizovanog kriminaliteta iz 2001. o doprinosu civilnog društva o pronalaženju nestale ili seksualno izrabljivane dece, kao i Odluka iz 1998. koja dopunjuje definiciju o obliku zločina "trgovine ljudskim bićima" iz Aneksa Konvenciji o Evropolu. Veoma značajan akt Evropske unije je Direktiv 2011/36/EU Evropskog Parlamenta i Veća od 5. aprila 2011. godine o prevenciji i borbi protiv trgovine ljudima i zaštiti žrtava trgovine ljudima (koja zamenjuje Okvirnu Odluku Veća 2002/629/JHA). Navedena Direktiva predviđa, između ostalog i jače sankcioniranje krivičnog dela trgovine ljudima te oduzimanje nezakonito stečene imovine pravnosnažno osuđenim osobama za krivično delo trgovine ljudima.

ETIOLOŠKO- FENOMENOLOŠKE DIMENZIJE TRGOVINE LJUDIMA RADI SEKSUALNOG ISKORIŠĆAVANJA

Različiti teoretičari, u zavisnosti od svog teorijskog pristupa, navode različite faktore kao dominantne u pojavi trgovine ljudima. Teoretičari čiji se pristup zasniva na migracijama uzroke trgovine ljudima nalaze u politici migracija i potreba za radom, dostupnost prilika rada u različitim državama, globalizaciji i strategiji razvoja. Druga grupa teoretičara uzroke traže u kaznenopravnom pristupu gde uzroke vide u zakonskim rešenjima i njihovoj implementaciji u praksi. Teoretičari usmereni na ljudska prava i njihovu zaštitu prevashodno se fokusiraju na pitanja zloupotrebe vlasti, korupciji, diskriminaciji, te neuspeha države da osigura zaštitu građanskih, političkih, ekonomskih i socijalnih prava⁴. Svakako da na trgovinu ljudima utiču više faktora od siromaštva, nezaposlenosti, društvenoj dezorganizaciji, želji za lagodnijim životom, visok nivo korupiranosti, visok nivo organizovanog kriminaliteta, izraženost nasilja nad ženama i decom, diskriminaciji žena, političkoj nestabilnosti, posleratne situacije, uslovi tranzicije i sl. Iz ovoga možemo zaključiti kako su glavni faktori koji utiču na trgovinu ljudima socijalno-ekonomske prilike. To se pogotovo odnosi na osobe koje dolaze iz zemalja u tranziciji i koje se vrlo često nalaze u nezavidnoj finansijskoj i svakoj drugoj situaciji, tako da im svaka prilika koja bi ih mogla odvesti na Zapad čini kao svetlo na kraju tunela⁵.

U većini društava u trenutcima ekonomske krize ili rata, položaj žene dodatno je oslabljen, a u isto vreme se od nje očekuje da ima dvostruku ulogu: da se brine o porodici, ali i da bude glavni hranilac porodice. Mnoge devojke su prisiljene da svoje telo posmatraju kao jedino sredstvo za stvaranje prihoda koje im stoji na raspolaganju. To ih čini rizičnom grupom i produžava stanje njihove diskriminacije i marginalizacije u društvu. Osobe koje se nalaze u bezizlaznoj situaciji, nije teško nagovoriti na prihvatanje "slatkih priča" o lagodnom životu, dobroj zaradi i boljem socijalnom položaju i tretmanu. Možemo reći da u gotovo svakom slučaju postoji sinteza faktora koji "guraju" osobe u ruke trgovcima ljudi i onih faktora koji deluju svojom privlačnom snagom stvarajući iluziju o boljem životu. Svako ko želi da promeni svoj život će biti zainteresovan da razmotri neku ponudu koja može to da mu omogući. A ako se to iskombinuje sa zamišljenim prednostima boljeg života, posla ili zanimljivog iskustva na nekom drugom mestu, relativno brzo se ulazi u svet

---

⁴ http://www.aifs.gov.au/acssa/pubs/briefs/brief5pdf/acssa_brief5_causes.pdf

⁵ Metak, Š. & Varger, A. (2012), Trgovanje ljudima u svrhu seksualnog iskorišćavanja – utječe li legalizacija prostitucije na smanjenje trgovanja ljudima, *Pravnik*, 46/ 1, Zagreb, str. 64

nepoznatog i rizika iz koga je vrlo teško, a u nekim slučajevima, i nemoguće izaći. Psiholozi prostituciju objašnjavaju delovanjem različitih psiholoških procesa kao što su: inteligencija, motive, crte ličnosti, stavovi, mišljenje i sl. Psihološke teorije polaze od stava da psihičke karakteristike determinišu ponašanje, dovodeći u vezu psihičke poremećaje i devijantnost⁶.

Fenomen trgovine ljudima postao je jedan od najvećih globalnih problema sa kojima se savremeno društvo susreće. Trgovina ženama i decom za seksualnom eksploatacijom je najbrži rastući kriminalitet u savremenom društvu. I pored oštrog sankcionisanja ovih krivičnih dela⁷, najmanje 20,9 miliona ljudi, prevashodno žena i devojčica⁸, se kupuje i prodaje zarad seksualnog počinjavanja i prisilnog rada. Najmanje 2 miliona dece su žrtve trgovine ljudima radi seksualne eksploatacije. U godišnjim izveštajima Vlade Sjedinjenih Američkih država se ukazuje da je, u poslednjih desetak godina, u stalnom porastu transnacionalna trgovina ljudima. Podaci pokazuju da je između 600 i 900 hiljada muškaraca, žena i dece žrtve transnacionalne trgovine ljudi. Od ukupnog broja oko 80% su žene i deca a da je čak i do 50% maloletnih lica. Prema istom izveštaju većinom transnacionalnih žrtava trgovalo se radi seksualne eksploatacije. Navedeni podaci nisu obuhvatili milione žrtava širom sveta koji su žrtve trgovine ljudima u okviru njihovih nacionalnih granica. Prema procenama eksperata Međunarodne organizacije za rad – organa Ujedinjenih nacija zadužen za pitanja radnog standarda, zapošljavanja i socijalne zaštite – ocenjuje se da je 12,3 miliona ljudi na prinudnom radu, ropskom radu, prinudnom dečjem radu i seksualnom ropstvu u svakom trenutku. Druge procene se kreću između 4 miliona i 27 miliona⁹.

U Evropi je rašireno tržište komercijalnog seksa, uključujući i seksualni turizam koji u potpunosti koriste muškarci. Podaci Nacionalne ankete u pojedinim evropskim zemljama, ukazuju da procenat muškaraca koji su kupili seksualne usluge u svom dotadašnjem životu, znatno se razlikuje od zemlje do zemlje, kao i tokom vremena. Istraživanja ukazuju da se u značajnom obimu koristi komercijalni seks: u Švedskoj (13%), Holandiji (14%), Australiji (15%), Švajcarskoj (19%), Španiji (39%) - što je najučestalije u Evropi. Posebno je interesantan slučaj stanja u Češkoj, u kojoj je do pre dvadesetak godina prostitucija bila retka pojava i nije pripadala zemljama u kojoj je razvijena seksi industrija.

---

⁶ Stevanović, Z. (2013) *Socijalna patologija*, Univerzitet u Novom Pazaru, Beograd. Str.195-196.

⁷ Trgovina ljudima je inkriminisana u 134 zemlje u svetu

⁸ Žene i devojčice čine 98% od ukupnog broja žrtava radi seksualne eksploatacije.

⁹ <http://serbian.serbia.usembassy.gov/sr/tip-2006-srbija2.html>, Kancelarija za nadzor i borbu protiv trgovine ljudima

Danas u Češkoj ima preko 860 bordela, od kojih je preko 200 u Pragu. Češka je postala jedna od vodećih zemalja destinacije za evropske seks turiste¹⁰ i Prag se smatra prestonica Evrope za "sex parti", uz omiljeno pivo. Najbrojniji klijenti su stranci, preko 65%, najčešće iz Velike Britanije i Nemačke. Prema procenama Češke policije u zemlji postoji oko 15 000 žena i dece koje su uključene u seksualnu industriju. Britanska studija je pokazala da je 4% od anketiranih muškaraca izjavilo da su plaćali za seks u prethodnih pet godina. Druga britanska studija je pokazala da je 10% anketiranih muškaraca platila za seks najmanje jednom u svom životu, od čega su 27% ispitanika bili redovni klijenti prostitutki. Preko polovine ovih ljudi izjavilo je da za seks plaća u inostranstvu, a manje od 2% je platilo za seks u zemlji. Ukupna populacija žena koja se bavi prostitucijom u Evropi je od 700.000 do milion žena i devojčica koje se bave prostitucijom¹¹. Većina žena i dece se regrutuje sa prostora Balkana i bivšeg Sovjetskog Saveza.

Najčešći način vrbovanja se sastoji u obećanju zaposlenja, učešće za izbor lepotice, studije u inostranstvu i sl. Žrtve se, najčešće regrutuju preko poznanika, rođaka, prijatelja i dr. Prema jednoj ukrajinskoj studiji, skoro 20% žena su postale žrtve na osnovu obećanog posla (maserke, plesačice, bebi siterke i sl.). Kada žrtva prihvati poziv, organizatori često koriste nasilje pomoću koga zastrašuju i kontrolišu žrtvu. Najčešće, pre nego što se ponude klijentima, žene bivaju silovane od samih trgovaca čime se pokreće mehanizam zlostavljanja i poniženja a sve radi psihičkog sloma.

Posledice trgovine ljudima u cilju seksualne eksploatacije su višestruke i ispoljavaju se na: psihičkom, fizičkom, socijalnom, etičkom i svakom drugom nivou svojstveno ljudskom biću. U studiji o ženama žrtvama trgovine ljudima u Evropskoj uniji, uticaji na zdravlje uključuju žestoko nasilje koje za posledicu ima slomljene kosti, gubitak svesti i grupna silovanja. Komplikacije prilikom abortusa, gastrointestinalni problemi, nezdrav gubitak težine, vaške, suicidalna depresija, alkoholizam i narkomanija takođe su prisutni. Jedna druga studija o ženama žrtvama trgovine ljudima u Evropskoj uniji navodi da je 95% žrtava pretrpelo izraženo nasilje ili primorano na seksualni odnos, dok je 60% prijavilo umor, neurološke simptome, gastrointestinalne probleme, bolove u leđima, vaginalni sekret i ginekološke infekcije. Studije iz Indije ustanovile su da je zastupljenost HIV-a mnogo veća kod prostituisanih devojaka nego kod prostituisanih žena (12,5% naspram 5,4%). Neke žrtve dožive trajna oštećenja reproduktivnih organa, a znatan broj žena umiru kao žrtve trgovine ljudima. Kada se žrtve trgovine ljudima odvede u govorno

---

¹⁰ Prema podacima Ministarstva unutrašnjih poslova

¹¹ Trafficking in Persons to Europe for seksual exploitation, UNODC, 2010. str. 7.

područje čiji jezik žrtva ne govori ili ne razume, time se nanosi psihološka trauma izazvana izolacijom i dominacijom trgovaca ljudima. U osnovi, trgovina ljudima predstavlja kršenje osnovnih ljudskih prava na život, slobodu i nezavisnost. Trgovina decom jeste kršenje bitnog prava deteta na odrastanje u zaštićenoj sredini i prava na slobodu od svih oblika zlostavljanja i iskorišćavanja. Osim kršenja ljudskih prava koje žrtve doživljavaju tokom seksualne eksploatacije, situacija se za njih u tom smislu vrlo malo menja i kada uspeju da izađu iz lanca trgovine ljudima – iako je sam proces oporavka i reintegracije naporan, dug i neizvestan, žrtve su primorane da se bore i sa predrasudama i nerazumevanjem okoline i institucija i često su izložene sekundarnoj viktimizaciji od strane onih čija je dužnost da im pruže pomoć i zaštitu. Iako se čini da se radi o novom problemu koji se pojavio nedavno, činjenica je da je trgovina ljudima fenomen koji je u različitim oblicima prisutan i tolerisan kroz čitavu ljudsku istoriju¹².

Za bolje razumevanje obima i međuodnosa zdravstvenih problema povezanih sa seks trafikom, zdravstveni problemi se mogu svrstati u šest kategorija, i to:

1. Infektivne bolesti: HIV, seksualno prenosive bolesti i tuberkuloza
2. Neinfektivne bolesti: neishranjenost, bolesti zuba i bolesti kože
3. Problemi reproduktivne prirode: prinudni abortusi, visokorizične trudnoće i porođaji
4. Zloupotreba alkohola, inhalanata, intravenoznih narkotika
5. Problemi mentalnog zdravlja: depresija; posttraumatski stres, samoubistvo
6. Nasilje: fizičko i seksualno nasilje; ubistvo

Prikupljanje podataka prema ovim kategorijama zdravlja omogućiće nevladinim organizacijama i vladinim organima razvoj intervencija na osnovu prikupljenih dokaza u cilju prevencije i nege žrtava kao i usmeravanje sredstava prema utvrđenim potrebama žrtava. Šire gledano, podaci će omogućiti razvoj smernica za lečenje kao i preporuke u smislu zdravlja stanovništva i seks trafikinga. Ovakav pristup zahteva vođstvo javnih zdravstvenih radnika i primenu tradicionalnih metodologija i strategija za zdravlje stanovništva¹³.

---

¹² Međunarodni sporazum za uspešnu zaštitu od kriminalne trgovine poznate pod nazivom trgovina belim robljem iz 1904, Međunarodna konvencija za suzbijanje trgovine ženama i decom iz 1921, Međunarodna konvencija o suzbijanju trgovine punoletnim ženama iz 1933.

¹³ Prema Izveštaju Kancelarije za nadzor i borbu protiv trgovine ljudima u SAD-u

ZAKLJUČAK

Neprepoznavanje problema trgovine ljudima u cilju seksualne eksploatacije žena i dece predstavlja ozbiljan problem, kako na globalnom planu, tako i u Srbiji. Statistički podaci ukazuju na ozbiljnost problema koji u suštini predstavlja kršenje osnovnih ljudskih prava. Trgovina ženama je ustvari, trgovina robljem i ta pojava nije novijeg datuma. Njeni začeci datiraju još iz antičkog doba, a oblici ispoljavanja prate društveni razvoj. Današnja globalizacija, ratovi, migracija, slabljenje porodičnih veza, siromaštvo, poremećaj vrednosnog sistema i moralna posnuća su dominantni faktori trgovinom žena radi prostitucije. Poslednjih decenija u centralnoj i istočnoj Evropi ovaj vid kriminaliteta je sve izraženiji ali sve profitabilniji, gde je tamna brojka kriminaliteta veoma visoka. Posebno zabrinjava sve veći broj dece kojim se trguje radi seksualne eksploatacije. UNICEF procenjuje da se godišnje u svetu proda više od milion dece radi prostitucije ili uključivanja u kriminalne operacije. Tako se u Indiji prostitucijom bavi više od 500 000 devojčica, na Tajlandu između 80 000 i 100 000 devojčica i dečaka, u Severnoj Americi oko 300 000 dece, u Parizu oko 10 000 dece i tako redom. Poseban oblik trgovine decom radi prostitucije odvija se preko turističkih organizacija, gde bogati muškarci iz Zapadnih zemalja hrle na "seksualne seanse" sa decom u nerazvijemni zemljama. U praksi se razlikuju tri kategorije klijenata: (1) *pedofili*- koji traže decu, polno nezrele dečake i devojčice; (2) *homoseksualci* - koji isključivo biraju dečake starosti od 13-17 godina i (3) *Heteroseksualci*- koji biraju mlade žene, adolescente uzrasta od 12 do 15 godina. Ozbiljnost pojave zahteva efikasnu društvenu reakciju koja mora da se odvija u preduzimanju kako represivnih tako i preventivnih mera, kroz edukaciji i podizanje svesti o štetnosti i posledicama koje nastaju trgovinom ljudi.

REFERENCE

- (1) Nikolić-Ristanović, V., Čopić, S., Milivojević, S., Simeunović-Patić, B., Mihić, B. (2004) *Trgovina ljudima u Srbiji*. Beograd: OEBS i Viktimološko društvo Srbije.
- (2) Nikolić- Ristanović, V. (2005) *Trgovina ljudima u Srbiji: između moralne panike i društvene strategije*, *Temida*, 4, Beograd
- (3) Metak, Š. & Varger, A. (2012), *Trgovanje ljudima u svrhu seksualnog iskorištavanja – utječe li legalizacija prostitucije na smanjenje trgovanja ljudima*, *Pravnik*, 46/ 1, Zagreb,
- (4) Simeunović-Patić, B. (2008) *Prepoznavanje viktimizacije trgovinom ljudi*, *Temida*,

- (5) Stevanović, Z. (2013) Socijalna patologija, Univerzitet u Novom Pazaru, Beograd,
- (6) <http://serbian.serbia.usembassy.gov/sr/tip-2006-srbija2.html>,
- (7) http://www.aifs.gov.au/acssa/pubs/briefing/bpdf/acssa_brief5_causes.pdf

HUMAN TRAFFICKING FOR SEXUAL EXPLOITATION

Human trafficking for sexual exploitation is a worldwide problem that is present in all communities. It is particularly pronounced in countries that are in the political and economic transition, undeveloped and developing countries and developing countries, countries in war and post-conflict regions. The victims were mainly people from the margins, from vulnerable social groups and poor communities, which makes them suitable for manipulation and consequently to exploit. A victim of human trafficking can become anyone regardless of gender, race, age and education mostly due to forced labour, begging and organ trafficking. The issues of human trafficking is a multidisciplinary and it must involve everyone- from police, medical and social workers to the ordinary citizens who may also have a large stake in combating the phenomenon of slavery of the 21st century. The problem of human trafficking for prostitution particularly affects women and children as a result of new social and political reality caused by the restrictive immigration policies of Western European countries and the militarization of certain regions.

KEYWORDS: human trafficking / prostitution / organized crime / prevention / social reaction / human rights